

**Н.П. Погореленко, О.М. Сидоренко, Л.В. Сердюк
З.М. Карасьова, Н.С. Федоренко**

ВНУТРІШНІЙ АУДИТ У БАНКУ

Навчальний посібник

**Львів
“Новий Світ – 2000”
2020**

УДК
ББК
К

Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу видавництва заборонено.

*Гриф надано Міністерством освіти і науки України
(Лист № від 2010 р.)*

Рецензенти:

Мороз А.М., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри банківської справи Київського національного економічного університету ім. В. Гетьмана;

Глушенко В.В., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів і кредиту Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

ISBN 978-966-418-184-3

П Погореленко Н.П., Сидоренко О.М., Сердюк Л.В., Карасьова З.М., Федоренко Н.С.

Внутрішній аудит у банку: Навчальний посібник. – Львів: Новий Світ – 2000, 2020. – 270[2] с.

У навчальному посібнику розглянуто сутність, функції та роль внутрішнього аудиту у здійсненні контролю за діяльністю банків. Значну увагу приділено інтерпретації стандартів внутрішнього аудиту та їх застосуванню в практичній діяльності банків України. Викладено питання щодо організації внутрішнього аудиту основної та допоміжної банківської діяльності, внутрішнього аудиту фінансового менеджменту банку, стратегічного внутрішнього аудиту.

Як інформаційна база для написання навчального посібника використані законодавчі та нормативні акти з банківської діяльності в Україні станом на 1 січня 2011 року, аналітичні та статистичні видання Національного банку України.

Для студентів вищих навчальних закладів економічних спеціальностей магістерського рівня підготовки, аспірантів, викладачів, спеціалістів банківської справи, а також для всіх, хто цікавиться проблемами внутрішнього аудиту в банках.

УДК
ББК
А

© Н.П. Погореленко, О.М. Сидоренко, Л.В. Сердюк,
З.М. Карасьова, Н.С. Федоренко, 2020

© “Новий Світ – 2000”, 2020

ISBN 978-966-418-184-3

Зміст

Вступ	6
Розділ 1. Внутрішній аудит та його роль у здійсненні контролю за діяльністю банків	7
1.1. Сутність та функції внутрішнього аудиту банку	7
1.2. Стандарти внутрішнього аудиту у банку	14
1.3. Вимоги Базельського комітету питань з банківського нагляду щодо внутрішнього аудиту банків	29
1.4. Організація внутрішнього аудиту у банках України	35
1.5. Роль внутрішнього аудиту у здійсненні контролю за діяльністю банків	38
Контрольні запитання та завдання	42
Література	43
Розділ 2. Організаційні основи функціонування служби внутрішнього аудиту в банках	44
2.1. Організаційна структура служби внутрішнього аудиту в банку	44
2.2. Функції та завдання служби внутрішнього аудиту банку	48
2.3. Права та обов'язки внутрішніх аудиторів банку	50
2.4. Моральні принципи етики внутрішнього аудитора банку	52
2.5. Планування діяльності служби внутрішнього аудиту в банках	55
2.6. Етапи проведення внутрішнього аудиту в банках	61
2.7. Оцінка ефективності роботи служби внутрішнього аудиту в банках	73
Контрольні запитання та завдання	76
Література	77
Розділ 3. Операційний внутрішній аудит основної банківської діяльності	79
3.1. Організація внутрішнього аудиту основної банківської діяльності	79
3.2. Внутрішній аудит касових операцій банку	81
3.3. Внутрішній аудит розрахункових операцій банку	89
3.4. Внутрішній аудит депозитних операцій банку	95
3.5. Внутрішній аудит кредитних операцій банку	106
3.6. Внутрішній аудит операцій банку з цінними паперами	115
3.7. Внутрішній аудит валютних операцій банку	129
Контрольні запитання та завдання	138
Ситуаційні вправи	138
Література	151

Розділ 4. Операційний внутрішній аудит допоміжної банківської діяльності.....	153
4.1. Організація внутрішнього аудиту допоміжної банківської діяльності.....	153
4.2. Внутрішній аудит основних засобів та нематеріальних активів банку	155
4.3. Внутрішній аудит розрахунків з персоналом банку	165
4.4. Внутрішній аудит операцій банку з платіжними картками.....	170
4.5. Внутрішній аудит операцій банку з похідними фінансовими інструментами	174
4.6. Внутрішній аудит банківських гарантій	187
Контрольні запитання та завдання	191
Ситуаційні справи.....	191
Література	193
Розділ 5. Внутрішній аудит фінансового менеджменту банку	195
5.1. Організація внутрішнього аудиту фінансового менеджменту банку.....	195
5.2. Внутрішній аудит управління власним капіталом банку	199
5.3. Внутрішній аудит управління активами та пасивами банку.....	203
5.4. Внутрішній аудит управління ліквідністю банку	208
5.5. Внутрішній аудит управління прибутковістю банку	213
5.6. Внутрішній аудит ризиків та складових корпоративного управління в банку	218
Контрольні запитання та завдання	224
Ситуаційні справи.....	225
Література	227
Додаток 1	230
Додаток 2	233
Додаток 3	241
Додаток 4	242
Термінологічний словник.....	245
Рекомендована література	261

Вступ

У сучасних умовах вітчизняна банківська система є однією з найдинамічніших сфер діяльності. Стрімке зростання обсягів активних операцій, впровадження широкого асортименту нових банківських продуктів, а також поглиблення впливу процесів світового фінансового простору на розвиток банківського сектору об'єктивно спричинюють необхідність створення та вдосконалення дієвої системи контролю за діяльністю банків, центральною ланкою якої є внутрішній аудит.

Зараз широко визнається, що продумана система внутрішнього аудиту сприяє безпеці інвестицій акціонерів і активів банку, підвищенню ефективності та дієвості банківських операцій, допомагає гарантувати надійність внутрішньої і зовнішньої звітності та сприяє дотриманню законів і нормативних актів.

Водночас створення такої системи є достатньо складним завданням і вимагає вирішення низки проблемних питань, що потребує підготовки фахівців, які б володіли механізмами та методами аудиту банків та спрямовували свої знання на її вдосконалення з урахуванням інтеграції вітчизняної банківської системи у світовий фінансовий простір.

Навчальний посібник «Внутрішній аудит у банку» містить систематизований виклад навчального матеріалу відповідно до навчальної програми дисципліни «Внутрішній аудит у банку», яка є базовою з циклу дисциплін фахової підготовки та вивчається у вищих навчальних закладах освіти в процесі підготовки фахівців банківських установ.

У посібнику висвітлюються теоретико-методологічні засади і організаційно-правовий механізм функціонування в банківській системі внутрішнього аудиту. Систематизовано викладені питання ролі внутрішнього аудиту у здійсненні контролю за діяльністю банків. Узагальнено організаційно-економічні основи функціонування служби внутрішнього аудиту в банках. Розкрито зміст операційного аудиту основної та допоміжної банківської діяльності. Приділено також увагу питанням проведення внутрішнього аудиту фінансового менеджменту банку, що останнім часом набуло особливого значення. Складовою визначених напрямків є викладення питань, пов'язаних із аудитом процесів управління відповідними ризиками банківської діяльності, що є основою системи забезпечення стабільності банківської діяльності.

Зміст розділів посібника оснований на законодавчих та нормативних актах, аналітичних та статистичних виданнях Національного банку України станом на 1 січня 2011 року, міжнародних стандартах обліку і аудиту, внутрішніх положеннях банків. Це надасть можливість читачам робити аргументовані висновки щодо відповідності певного виду банківської діяльності діючим нормам та вимогам.

З точки зору практичної спрямованості наведеного матеріалу, заслуговує на увагу наявність значної кількості наочних схем, таблиць, контрольних за-

питань та завдань для систематизації та самооцінювання знань студентів, а також ситуаційних вправ, спрямованих для закріплення представленої інформації та навчальних досягнень відповідним практичним матеріалом.

Навчальний посібник містить термінологічний словник, що полегшує засвоєння основних понять.

Використання наведеного матеріалу сприятиме створенню комплексного уявлення про систему внутрішнього аудиту як ключового компоненту інтегрованої системи управління ризиками і корпоративного управління.

Посібник буде корисним для студентів вищих навчальних закладів економічних спеціальностей, аспірантів, викладачів, спеціалістів банківської справи, а також для всіх, хто цікавиться проблемами внутрішнього аудиту в банках.